

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐจัดขึ้นสำหรับทุกคน โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน เรียนรู้ทักษะ สามารถคิดและแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ (กรมวิชาการ, 2535) ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ดังกล่าว องค์ประกอบสำคัญที่เอื้ออำนวยให้บังเกิดผลได้คือ หลักสูตร หลักสูตรจึงถือเป็นหัวใจของการศึกษา (ธารง บัวศรี, 2531) เป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาที่สำคัญยิ่ง

หลักสูตรประถมศึกษาที่ใช้ในประเทศไทย เป็นหลักสูตรที่ร่างขึ้นในส่วนกลางและได้ใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศมีมาตรฐานขั้นต่ำ ทางด้านการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้กว้างขวางในระดับประเทศเช่นนี้ จะมีเนื้อหาสาระ ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นอยู่มาก (สังัด อุทรานันท์, 2527) จากการศึกษาวิเคราะห์ ความสอดคล้องของหลักสูตร กับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดย สุภางค์ จันทวานิชและคณะ ในปี พ.ศ. 2531 พบว่า ยังไม่มีความสอดคล้องทั้งในเนื้อหาสาระ ระยะเวลาของหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2531 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2534) ทำให้หลักสูตรที่นำมาสอนห่างไกลชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งจากผลการ

ประเมินแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) พบว่าการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังไม่สามารถสร้างเยาวชนให้ออกมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) อันนำไปสู่การละทิ้งชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน เมื่อสำเร็จการศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จึงได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสามารถจะพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นได้ รวมทั้งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรัก และความผูกพันกับท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดแนวดำเนินการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอน ให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม (กรมวิชาการ, 2536)

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Popular wisdom or Local wisdom) เป็นพื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน (เสรี พงศ์พิศ, 2529) เกิดจากการสะสมประสบการณ์ และการเรียนรู้มายาวนาน ความรู้ด้านต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่ได้แยกเป็นวิชา ๆ ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงมีการบูรณาการสูง และมีวัฒนธรรมเป็นฐาน ทำให้มีความจำเพาะกับท้องถิ่น ซึ่งจะเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม จึงมีลักษณะเชื่อมโยงไปสู่ نامธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง (ประเวศ วะสี, 2530) ภูมิปัญญาเหล่านี้จะสะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หรือชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย ทั้ง 3 ลักษณะนี้ คือสามมิติของเรื่องเดียวกัน คือชีวิตของชาวบ้าน

สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนมุ่มสามเหลี่ยม ภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน (เสรี พงศ์พิศ, 2529) เพราะฉะนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่น มากกว่า ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก (ประเวศ วะสี อ้างถึงใน เสรี พงศ์พิศ, 2536) การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้กำหนดเป็นมาตรการในการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียน การสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) ซึ่งสามารถดำเนินการโดย

1. การให้ครูเป็นตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับนักเรียน
2. การให้ปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่แทนครู โดยการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนหรือภายในชุมชน (กรมวิชาการ, 2538)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.) กองวิชาการ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของ ภูมิปัญญาชาวบ้านดังกล่าว จึงได้เริ่มทดลองนำร่อง การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น โดยการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ เทคโนโลยีชาวบ้าน ตั้งแต่ปี งบประมาณ 2536 ซึ่งได้ดำเนินการทดลองที่โรงเรียนบ้านห้วยหิน หมู่บ้าน ห้วยหิน ตำบลลาดกระทิง อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และได้ขยาย พื้นที่ทดลองโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน 4 ภาคภูมิศาสตร์ ในปีงบประมาณ 2537 ได้แก่ ภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลางที่จังหวัด ฉะเชิงเทรา ภาคใต้ที่จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัด อุบลราชธานี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญของภาคใต้ มีลักษณะเด่นที่สำคัญคือ จากร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดี ที่ขุดพบในจังหวัดสงขลา พบว่า จังหวัดสงขลาเป็นชุมชนเก่าแก่กว่าสมัยอยุธยา มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นเบ้าหลอมของวัฒนธรรม 3 วัฒนธรรม คือ พุทธ อิสลาม และจีน ทำให้วิถีชีวิตของคนสงขลา มีลักษณะผสมผสานกลมกลืนของสามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภูมิปัญญาของคนสงขลา (จำนงค์ แรกพินิจ อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537) นอกจากนั้นยังเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ค่อนข้างมาก คือ ทิศเหนือ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบติดทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูง อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา การขนส่งคมนาคมของภาคใต้ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้จังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลักของภาคใต้ (สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2536) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้เลือกจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ทดลองโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในภาคใต้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ดำเนินการโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ในปีงบประมาณ 2537 โดยได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอละ 1 โรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อมอีก 2 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น จำนวน 18 โรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 4 โรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้นั้น โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ได้ดำเนินการในลักษณะที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 ลักษณะ คือ การให้ครูเป็นตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับนักเรียน และการให้

ปราชญ์ชาวบ้านทำหน้าที่แทนครู โดยการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนภายในโรงเรียน และภายในชุมชน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 เป็นต้นมา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ในด้าน การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลแก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้าน ในการปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งเป็นข้อมูลแก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการพิจารณาปรับปรุง การดำเนินงานโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการขยายการดำเนินงานไปยังพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ในด้านการสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2537

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริหาร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ
โรงเรียนประถมศึกษา มุ่งศึกษาในด้าน

- 2.1 การสร้างหลักสูตร
- 2.2 การนำหลักสูตรไปใช้
- 2.3 การประเมินผลหลักสูตร
- 2.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การที่หน่วยงานระดับโรงเรียน
ดำเนินการปรับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บทระดับชาติ ให้มีความสอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจและ
สังคมของท้องถิ่นที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตร การนำ
หลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

การสร้างหลักสูตร หมายถึง การปรับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะ
ซึ่งได้แก่ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การปรับ
รายละเอียดของเนื้อหา การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม การปรับปรุง/
หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
ขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นไปสู่
การปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดย
การบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและ
สนับสนุนการใช้หลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของเอกสาร
หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ สัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และระบบหลักสูตร เพื่อ
นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้น

การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หมายถึง การปรับส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือ ปรับส่วนประกอบทั้งหมดของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นมากขึ้น

สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ลักษณะการ ดำเนินงานและสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ในการสร้าง หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านเกษตร กรรม ศิลปกรรม คหกรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเภสัชกรรม ของ ประชาชนในหมู่บ้านที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดย ภูมิปัญญาชาวบ้านสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาตั้งอยู่

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ประชาชนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้าน เกษตรกรรม ศิลปกรรม คหกรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเภสัชกรรม ใน หมู่บ้านที่โรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญา ชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาตั้งอยู่ และมีส่วนร่วมใน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน

โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึงโครงการ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทดลองนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้ในการศึกษาระดับประถมศึกษา เพื่อหาแนวทางประสานกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนและในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพชีวิต ของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และพัฒนาชุมชนได้

ผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูในโรงเรียนประถมศึกษา ใน โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถม- ศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2537

ครูผู้สอน หมายถึง ครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาที่โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ในปีการศึกษา 2537

นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่เรียนในหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนได้พัฒนาขึ้นโดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ในปีการศึกษา 2537-2539

การพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรคน ซึ่งเป็นแกนกลางของระบบการพัฒนา ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ในเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี อย่างบูรณาการและมีคุณภาพ เพื่อเอื้อ ประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต อันเป็นแนวคิดพื้นฐานของโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ และความคิด ความเชื่อ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้าน ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนและสังคมได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิด และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. กำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2537 จำนวน 18 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน จำนวน 18 คน ครูผู้สอนในกลุ่มประสบการณ์/รายวิชา ที่โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามโครงการ จำนวน 31 คน และปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน จำนวน 6 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 55 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาประชากรทั้งหมด

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

3.1 แบบสัมภาษณ์ แบบปลายเปิด จำนวน 2 ฉบับ คือ

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน

3.2 แบบสังเกต สภาพการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน/ปราชญ์ชาวบ้าน

3.3 แบบศึกษาเอกสาร จำนวน 2 ฉบับ คือ

3.3.1 แบบศึกษาโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้านของโรงเรียน

3.3.2 แบบศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนจากแผนการสอน

4. นำแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบศึกษาเอกสาร ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

5. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และศึกษาเอกสารด้วยตนเอง

6. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร

มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบความเรียงและตารางประกอบความเรียง

7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลแก่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้าน ในการปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลแก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการขยายการดำเนินงานไปยังพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ต่อไป